

معرفی‌های گزارشی

نتیج کلیات

• فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس
علی صدرايي خويي، چاپ اول، قم، دفتر
تبليغات اسلامي، ۱۳۷۶، ۴۹۴ص،
وزيري.

جلد سی و پنجم فهرست نسخه‌های خطی
کتابخانه مزبور است که در آن مجموعاً
پانصد نسخه معرفی شده است و دارای
چهار فهرست راهنما برای دسترسی آسان به
محتوای کتاب است. مجلدات دیگر آن
قبلاً معرفی شده است.

• راهنمای روزنامه‌ها و مجله‌های ایران

۱۳۷۴-۷۵

پوری سلطانی، رضا اقتدار، چاپ اول،
تهران، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی
ایران، ۱۳۷۶، ۴۵۰ص، وزيري.

این مجموعه شامل کلیه مجله‌ها و
روزنامه‌هایی است که به فارسی یا زبان‌های
دیگر در ایران منتشر می‌شود.

در این کتاب ۶۸۱ نشریه معرفی اجمالی
شده‌اند و جهت تسهیل در امر بازیابی
اطلاعات این راهنما، چهارنمایه به آخر
کتاب افزوده شده است. نمایه مجله‌های
شهرستان‌ها با نمایه موضوعی؛ نمایه نام
اشخاص و مؤسسات و سازمان‌های ناشر و
نمایه مجلات خارجی و دوزبانه از دیگر
مطالب این کتاب است.

• اصول و مبادی سخنوری

محمد باقر شریعتی سبزواری، چاپ دوم،
قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی،
۱۳۷۶، ۴۰۰ص، وزيري.

در این کتاب در ضمن پنج بخش از اصول و
مبادی سخنوری، سخن رفته است. در
بخش اول از اهمیت سخنوری و شرایط آن
بحث شده است، با عناوینی چون:
انگیزه‌های سخنوری، ویژگی‌های سخنور،
آفات سخنوری و ... . بخش دوم ویژه تبیین
موازین سخن و سخنوری است و در بخش
سوم از راه و رسم تبلیغ در اسلام بحث شده
است. اسلوب خطابه و انواع آن در بخش
چهارم به بحث نهاده شده است با عناوینی
چون مشخصات اسلوب خطابی، ابعاد و
اجزای خطابه، مراحل سخنرانی و ... .

در بخش پنجم از اقسام خطابه سخن به
میان آمده است و چگونگی خطبه‌های
سیاسی، قضایی، دینی، رزمی برنموده
شده است.

• فهرست نسخه‌ها خطی

• مدرسه امام عصر (ع) در شیراز

محمد برکت، چاپ اول، شیراز، کتابخانه
مدرسه امام عصر (ع)، ۱۳۷۶، ۱۵۶ص،
وزيري.

در این مجموعه چهارصد کتاب خطی،
نسخه‌شناسی و بعضاً کتابشناسی شده
است. کتاب‌ها براساس حروف تنظیم
شده‌اند و در پایان فهرست عناوین کتاب‌ها
و نیز مؤلفان و مترجمان آمده است.

نتیج فقه و اصول

• احکام آنها

محمد وحیدی، چاپ ششم، قم، دفتر
تبلیغات اسلامي، ۱۳۷۶، ۲۰۷ص،
رقعی.

نویسنده احکام فقهی آب، نجاسات،
مطهرات را به شکل جدیدی جهت آموزش
تنظیم کرده است. این احکام براساس
کتاب عروة الوثقی مرحوم یزدی،
زبدة الأحکام، تحریر الوسیله و
توضیح المسائل امام خمینی (ره) تنظیم شده
است. در پایان بحثی درباره وسواس و
احکام آن به کتاب ضمیمه شده است.

• نظام ولایت فقیه

سید علی شفیعی، چاپ اول، مؤسسه
فرهنگی آیات، ۱۳۷۶، ۱۵۵ص، رقعی.
نویسنده تلاش کرده است در سه بخش:
مشروعیت ولایت فقیه، موضوعات و
پرسش‌هایی درباره ولایت فقیه و تبیین
مفهوم ولایت فقیه و ولی فقیه را بررسی
کند.

• حریم در فقه شیعه

محمی‌الدین فاضل‌هرندی، چاپ اول،
قم، دفتر تبلیغات اسلامي، ۱۳۷۶،
۸۸ص، رقعی.

بحث حریم از بحث‌های مورد نیاز جامعه
است و شگفت است که در فقه اسلامی به
گونه‌ای گسترده و دقیق و کارآمد مورد
بحث قرار نگرفته است، بویژه در روستاها
و مناطق کشاورزی، این موضوع بسیار
جدی است.

اینکه زمین‌ها، چشمه‌ها، رودخانه‌ها،

قنات‌ها، راه‌ها، مراتع و... چه مقدار حریم دارند، و به مثل به هنگام منازعه در اینکه تجاوزی صورت گرفته است یا نه؟ و مسائل دیگر... .

این پژوهش تا آنجا که ما می‌دانیم اولین تحقیق مستقل درباره حریم تحلیل مفهومی و مصداق‌های گونه‌گون و احکام فقهی آن است؛ در سه بخش ابتدا حکم حریم، از دیدگاه فقه شیعه گزارش شده است که اولویت صاحب حریم است و عدم جواز بهره‌گیری دیگران و آنگاه در بخش دوم تحلیل مفهومی حریم است با بحث از حریم خانه حریم زمین‌هایی که مورد نیاز روستا نیست، حریم راه، حریم مبتکر، حریم راه خصوصی، چشمه، نهر، دیوار و... .

بخش دوم ویژه بحث از مناسبات حریم است، بعضی بحث‌ها و موضوعاتی که به نوعی با بحث حریم مرتبط هستند، مانند قرقگاه، اقطاع، آب‌های طبیعی و... .

«کتاب» حریم بدان گونه که پیشتر آوردیم در فقه شیعی بل اسلامی بحثی نوراً برگشوده است و گامی است شایسته در این بحث.

• الدر المنصور

علی بن علی فقحانی، تحقیق محمد برکت، چاپ اول، شیراز، کتابخانه مدرسه امام عصر (ع)، ۱۳۷۶، ۳۴۸ص، وزیری.

کتاب با عنوان «الدر المنصور فی معرفة صیغ النیات و الأیقات و العقود» گزارشی است از عناوین کتب فقهی و مسائل آن و نیز چگونگی نیت در افعال و صیغه‌های ایقاع و عقد. مؤلف کتاب خود را براساس ترتیب کتب فقهی، با کتاب الطهاره آغاز کرده، و با کتاب الادیات کتابش را پایان داده است. در تمام بحث‌ها ابتدا موضوع را توضیح می‌دهد و آنگاه صیغه نیت، یا ایقاع یا عقد را گزارش می‌کند. محقق محترم کتاب را براساس چهار نسخه مقابله و تصحیح کرده است و در پانوشته‌ها اختلاف نسخه‌ها را آورده و گاه توضیحاتی درباره مطالب متن

افزوده است.

افزون بر این مقدمه‌ای نگاشته است درباره شرح حال و آثار مؤلف و در ضمن آن، گزارشی است از کتاب‌هایی که عالمان در این موضوع نوشته‌اند.

• علم الأصول تاریخاً و تطوراً

علی فاضل قاینی نجفی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۱۲ص، وزیری.

نویسنده در چندین فصل مباحث مربوط به علم اصول و چگونگی تحول آن را بررسی کرده است. در فصل اول پس از تعریف علم اصول به بررسی دلیل و ادله در اصول پرداخته و از مقدمات استنباط یاد کرده است. در فصل دوم اجتهاد در عصر امامان (ع) و در فصل سوم به عصر فقیهان و اختلاف به وجود آمده در جواز و عدم جواز اجتهاد می‌پردازد. در فصل چهارم دیدگاه شیعه در مقابل قیاس و استحسان را می‌آورد. بخش دوم کتاب به مدارس اصولی اختصاص دارد و در آن مدرسه آغازین، مدرسه عصر تألیف، عصر شکوفایی اولیه و عصر شکوفایی نهایی علم اصول و بزرگان هر مکتب را بررسی می‌کند.

• پول، بانک، صرافی

محمد حسین ابراهیمی، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۱۷۶ص، رقیعی.

در کتاب نخست ماهیت پول بررسی شده است؛ آنگاه حجم و ارزش پول مطرح شده است. در فصل سوم احکام کنز پول در اسلام و در فصل چهارم احکام و مسائل درباره پول از قبیل زکات، خمس، قرض بانک و در فصل ششم اهداف، نقش و خدمات بانک بررسی شده است و فصل هفتم به بررسی مسایل مربوط به صرافی اختصاص دارد.

• بیج کلام و فلسفه

• کلمة علیا

حسن زاده آملی، چاپ سوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۶۹ص، وزیری.

کتاب شامل هشت باب در اثبات توفیقی بودن اسماء الهی است. در باب اول محل نزاع بررسی شده است. باب دوم به بیان اسماء و صفات وجودی و سلبی، باب سوم در علت توفیقی بودن آن از دیدگاه متکلمان، باب چهارم آیات قرآنی که به موضوع دلالت می‌کند، مورد بررسی قرار گرفته است. باب پنجم به تعداد اسماء خداوندی، باب ششم به توفیقی بودن اسماء از دیدگاه عارفان و حکیمان، باب هفتم در بیان اختصاص اطلاق سمیع و بصیر به خداوند متعال و باب هشتم در اطلاق اسماء الهی با حفظ ادب اختصاص دارد.

• بیج قرآن و حدیث

• لغة القرآن

احمد مختار عمر، چاپ اول، کویت، ذات السلاسل، ۲۶۰ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب طی دو باب بحث‌هایی درباره لغت قرآن را سامان داده است. در باب اول ابتدا از کتابت قرآن و چگونگی «رسم عثمانی» سخن گفته است، و آنگاه از قرائت قرآن و تطور آن بحث کرده است. واژه‌های دشواریاب و چگونگی آنها و نیز لغات قبایل عرب و واژه‌های معرب و بود و نبود آنها در قرآن بحث دیگری است که مؤلف بدان پرداخته است. در باب دوم درباره ویژگی‌های بیانی و چگونگی تعبیر قرآنی و اعجاز بیانی و بدایع قرآن، بحث کرده است.

• النحو التعليمی و التطبيق فی القرآن الکریم

محمد سلیمان یاقوت، چاپ اول، کویت، مکتبة المنار الاسلامیه، ۱۴۱۷، ۱۰۸۸ص، وزیری.

کتاب پژوهشی است گسترده و دقیق درباره مسائل نحوی چگونگی کاربرد آنها در قرآن

کریم. مؤلف در تمام بحث، نخست موضوع را به دقت بازشناسی می‌کند و آنگاه چگونگی کاربرد آن را در آیات نشان می‌دهد؛ به مثل در ص ۱۱۲ ذیل عنوان «المنوع من الصرف» موضوع را روشن کرده و اقسام آن را بیان کرده است و آنگاه یکی از موارد را در آیات الهی روشن کرده است و ...

کتاب «النحو التعلیمی» کتابی است خواندنی و در مباحث قرآنی و ادبی، سودمند و کارآمد.

• فصول من التفسیر الموضوعی

ولید بن مسعود الطبطبایی، چاپ اول، کویت، دارالتجدید، ۷۲ص، وزیری. مؤلف کتاب را در شش فصل سامان داده است. در فصل اول، موضوع بحث را روشن ساخته است و آنگاه از آغاز و تطور تفسیر موضوعی سخن گفته است. گونه‌های تفسیر موضوعی در فصل سوم بحث شده است و در فصل چهارم اهمیت آن را باز گفته و نیاز بدان را روشن کرده است.

در فصل پنجم اشکال‌ها و شبهه‌ها درباره تفسیر موضوعی را پاسخ گفته است و در فصل پایانی شیوه بحث در تفسیر موضوعی را نمایانده است.

• غزوات خلد القرآن الکریم ذکرها

محمد عبدالسلام ابوالنیل، چاپ دوم، کویت، مکتبه المنار الاسلامیه، ۱۴۱۷، ۳۱۲ص، وزیری.

این کتاب تفسیری است از آیاتی که درباره جنگ‌ها نازل شده است. مؤلف ابتدا درباره جنگ و جهاد از دیدگاه اسلام و قرآن بحث کرده است و آنگاه آیات جهاد و جنگ را براساس جنگ‌هایی که اتفاق افتاده است، آورده و تفسیر کرده است. او از جنگ بدر آغاز کرده و با تفسیر آیات مرتبط با جنگ تبوک پایان داده است. مؤلف در تمام فصل ابتدا به لحاظ تاریخی موضوع را روشن کرده

است و چرایی وقوع نبرد را باز گفته است و آنگاه به تفسیر آیات پرداخته است.

• وظیفه الأخبار فی سورة الأنعام

سید محمد ساداتی شقیطی، چاپ اول، ریاض، دار شیلیا، ۱۴۱۸، ۵۷۶ص، وزیری.

سوره انعام، از سوره‌های مهمی است و از سوره‌های طولانی مکی؛ آیات الهی در این سوره نشانگر موضوعات و مباحثی است که بیشتر در سوره‌های مکی ظهور و بروز دارد. سخن از «الله» در امور غیبی و مآلاً نمایاندن قدرت الهی، رسالت و چگونگی برخورد رسالت با مشرکان و ...

مؤلف در این کتاب کوشیده است تا چگونگی گزارش این حقایق را در سوره «انعام» نشان دهد. مؤلف، کتاب را در یک مقدمه، سه باب و یک خاتمه سامان داده است. در مقدمه از چگونگی موضوع سخن گفته است و پس از آن در بابی که عنوان «تمهید» دارد، واژه‌ها و اصطلاحات مهم در بحث را تعریف کرده است. در باب دوم بحث از توحید خداوند و چگونگی گزارش صفات الهی است، و آنگاه در باب دوم گزارش از غیب و شیوه‌ها و روش‌های آن در سوره انعام بحث شده است. باب سوم ویژه چگونگی گزارش از پیامبر است و مشرکان و مؤمنان و رویاروی شرک و ایمان و ...

کتاب، ساختار و نگاهی نوبه این مسأله دارد.

• عیسی و مریم فی القرآن

ریاض ابونندی - علما رشق، چاپ اول، عمان، دار الشروق، ۵۸۵ص، رحلی.

در این کتاب تفسیر ۱۲۰ آیه از قرآن کریم که با حضرت عیسی، رسالت آن بزرگوار و مریم عذراء (س) مرتبط است، بر پایه ۲۲ تفسیر گزارش شده است. ذیل هر آیه عین آنچه را مفسران آورده‌اند، مؤلفان در این مجموعه نقل کرده‌اند. جامع البیان طبری، روح المعانی آلوسی،

فی ظلال القرآن سید قطب، الجواهر طنطاوی، المنار عبده، الکشاف زمخشری و ... از جمله تفسیرهایی هستند که مطالب آنها در این مجموعه آمده است.

• حسن یوسف

سید رضا صدر، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۱۶۷ص، وزیری.

حسن یوسف شرح زندگی حضرت یوسف (ع) بر پایه گزارش قرآن و تورات است که در شکل داستانی زیبا ارائه شده است. نویسنده پس از نقل داستان به درس‌ها و اصول زندگی برگرفته از داستان می‌پردازد و طی هشتاد و یک اصل این نکات را بازگو می‌کند. سپس گزارش تورات را می‌آورد و در آغاز آن به نقد ترجمه تورات که دارالسلطنه لندن در سال ۱۹۱۴ چاپ شده می‌پردازد و قضاوت بین گزارش قرآن و تورات را به عهده خوانندگان می‌گذارد.

• کاوشهای عقل فطری در آینه قرآن و حدیث

امیرحسین تکیان، چاپ اول، تهران، نشر جلی، ۱۳۷۶، ۱۴۳ص، رقعی. مؤلف در این کتاب در ضمن ده فصل کوشیده است جایگاه عقل و چگونگی کاربری آن در زندگانی انسان را بازگوید. فصل اول کتاب نگاهی است به عقل در روایات، و آنگاه، در فصل دوم از اهمیت و شأن عقل در روایات بحث شده است. در فصل سوم با عنوان «وجدان نور عقل و مدرکات آن» از جایگاه عقل در زندگی انسان و چندی و چونی توان عقل در شناساندن حقایق سخن رفته است. تمایز میان عقل، عاقل و معقول، تفکر و ارتباط آن تعقل حجابهای عقل و روشهای زدودن آن، حقیقت حافظه و ارتباط آن با نور عقل کاربری نور عقل در گسترش خداشناسی، حقیقت تعلیم و تعلم در نظام کتاب و سنت و ... عناوین دیگر کتاب است.

با آنچه آوردیم و سمت و سوی کتاب را بر اساس آن گزارش کردیم، روشن است

نویسنده نگاهی نو دارد به این مسئله؛ از این روی نوشته، اثری خواندنی و سودمند است.

• قواعد وقف و ابتداء در قرائت قرآن کریم

محمد کاظم شاکر، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۱۶ص، وزیری. کتاب بخشی از علم تجوید را شامل است و مسبحث وقف و ابتداء را در پانزده درس آموزش می‌دهد.

درس اول به کلیات بحث اختصاص دارد. درس دوم، سوم، چهارم و پنجم به اقسام وقف می‌پردازد درس ششم، هفتم، هشتم و نهم موارد حسن و قبح وقف را بررسی می‌کند. درس دهم و یازدهم به وقف سجاوندی و اقسام آن اختصاص دارد.

درس دوازدهم ابتداء و درس سیزده و چهارده و پانزدهم به مسایل متفرقه وقف و ابتداء می‌پردازد.

• پیام پیامبر

بهاء‌الدین خرشاهی، مسعود انصاری، چاپ اول، تهران، جامی، ۱۳۷۶، ۹۷۴ص، وزیری.

این کتاب تدوین و تنظیمی است کارآمد و سودمند از خطبه‌ها، وصایا، کلمات و... رسول‌الله-ص- در ده بخش (۱) نامه‌ها (۲) خطبه‌ها (۳) وصایا (۴) دعاها (۵) پیشگویی‌ها (۶) تمثیل‌ها و مثل‌ها (۷) مناهی و بیان مواردی که پیامبر از آنها نهی کرده است (۸) احادیث قدسی (۹) احادیث موضوعی (۱۰) سخنان فراگیر. فقط در بخش دهم، ۱۰۷۷ سخن از رسول‌الله-ص- به صورت الفبایی گزارش شده است و در بخش نهم، ۱۵۹ موضوع آمده است و در ذیل آنها روایات متعدد. مؤلفان کوشیده‌اند احادیث را از امهات منابع و مجامع حدیثی فریقین گرد آورند و منابع و مصادر احادیث را به دقت یاد کنند. در مقدمه کتاب بحثی آمده است کوتاه درباره حدیث شناسی، گونه‌های حدیث و نیز بحثی درباره منابع مهم حدیثی فریقین. در پایان فهرست

موضوعی-تحلیلی بسیار گویا و کارآمدی سامان یافته است؛ برای دست یافتن هر موضوع دلخواهی که احتمال می‌رود در آن باره حدیثی وارد شده باشد. ترجمه احادیث نیز روان است و خواندنی.

• تفسیر راهنما ج ۷

اکبر هاشمی رفسنجانی، چاپ اول، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۶۵۶ص، وزیری.

تفسیر راهنما، شیوه‌ای است نو در برنمودن حقایق قرآن و ارائه مفاهیم و موضوعات قرآنی، این مجلد با تفسیر سوره توبه آغاز می‌شود و با تفسیر سوره یونس پایان می‌پذیرد، درباره اهمیت این تفسیر شیوه آن بیشتر سخن گفته‌ایم.

• روشهای تأویل در قرآن کریم

محمد کاظم شاکر، چاپ اول، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۳۱۹ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب در شش فصل تأویل را از ابعاد مختلف به بحث نهاده است. تأویل در لغت و اصطلاح، تأویل در قرآن و تأویل قرآن، تأویل در متون اسلامی، در روایات، تأویل و چگونگی فهم آن و شرایط فهم تأویل، جبری و تطبیق آیات قرآن درباره اهل بیت (ع) تأویل در نگاه باطنیان و نمونه‌های آن، و بالاخره تأویل در فقه و اصول از جمله عناوین کلی این کتاب است.

• بیخ اخلاق و تعلیم و تربیت

• آفات علم

جواد محدثی، چاپ دوم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۳۰۰ص، رقی. کتاب شامل مقالاتی درباره آفات علم است که قبلاً در مجله حوزه نشر یافته است. مؤلف موضوعاتی از قبیل کبر، حسد، علم بی عمل، کتمان علم، دنیاطلبی، علمای درباری، مذهب‌سازی و جدال را به عنوان آفات علم می‌شمارد و در نهایت موضوعی

را به عنوان سلوک طلبی ارائه می‌دهد.

• گام نخستین

حسن رمضان، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۱۲۷ص، وزیری. کتاب در صدد احیای روحیه تقوا و پروا پیشگی در جامعه اسلامی است. از این وی به بحث‌هایی از قبیل اهمیت تقوا، توجه به رزاقیت خدا، آشنایی با محضرهایی محترم، توجه به عواقب گناه، یاد خدا بودن، روزه و آثار آن، نماز و نتایج مترتبه بر آن می‌پردازد و مجموعاً ده فصل دارد.

• منة المرید فی أدب المفید والمستفید

شهید ثانی، تحقیق: رضا مختاری، چاپ چهارم، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۴۵۶ص، وزیری.

کتابی است ارجمند و مهم در آداب تعلیم و تعلم، و بایستگی‌ها و نابایستگی‌های فراگیری و فرادهی دانش. از این اثر ارجمند و تحقیق شایسته آن بیشتر به تفصیل سخن گفته‌ایم. (آینه پژوهش، شماره ۲، ص ۲۴)

• پیروزی در یازده گام

حسنعلی نوربها نجف‌آبادی، چاپ اول، قم، مؤسسه انتشارات عصر ظهور، ۱۳۷۶، ۲۶۴ص، وزیری.

کتاب با توجه به نیازهای فکری نسل جوان آهنگ آن دارد که نیروهای نهفته در فطرت هر جوان را بیدار و پرورش دهد و با تبیین ضد ارزشها و سوق دادن این نسل بسوی ارزش‌ها در مقام القای ساختار عزمی پولادین می‌باشد. تصمیم و اراده‌ای که توانایی فایق شدن بر همه ضعفها، سستی‌ها، ناامیدی‌ها، افکار و تلقینات منفی و... دارد؛ و معجزه آسان نسل جوان را به خودباوری و آفرینش‌های روحی، روانی و تربیتی فرامی‌خواند.

کتاب در یازده گام (فصل) سامان یافت، در هر گام ابتدا موضوع بررسی، شفاف می‌گردد و در پایان هر گام، تمرینات عملی ارائه می‌گردد.

برخی از سرفصلها عبارتند از: پرواز تا کجا؟؛ جهان را چگونه می بینید؟؛ نگاه عاشقانه؛ به خود علاقه مند باشید؛ اراده؛ نیایش؛ مدل سازی و خلاقیت؛ پیش به سوی هدف.

بیج تاریخ و شرح حال رجال

• سلمان فارسی استاندار مداین

احمد صادقی اردستانی، چاپ اوّل، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۲۴ص، وزیری. کتاب شکل کامل و بازنگری شده کتابی به نام سلمان فارسی از نویسنده است که با این عنوان قبلاً چهار بار چاپ شده است. کتاب در شانزده فصل تنظیم شده است که پاره ای از فصول آن به شرح زیر است: از کلیسا تا آغوش اسلام؛ فضایل و مناقب درخشان، در محضر علی(ع) و فاطمه(س)؛ قرآن و سلمان، سخنان حکیمانه و روشهای سازنده؛ روایات سلمان؛ کتاب سلمان، در جبهه های جنگ؛ استاندار مداین، زن و فرزندان، به آخرین سفر.

• سید محمد کاظم یزدی

مرتضی بذرافشان، چاپ اوّل، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۱۵۶ص، رقی. این کتاب از مجموعه دیدار با ابرار است و به شرح زندگی فقیه یاد شده می پردازد و در نه بخش تنظیم شده است.

در بخش اوّل به دوران کودکی و در بخش دوم به مرجعیت می پردازد. بخش چهارم زندگی وی در دوران حضور بیگانگان در ایران و بخش پنجم در زمان مشروطیت و بخش هفتم آثار وی را مورد بررسی قرار می دهد. بخش های دیگر کتاب را چند بحث جزئی دیگر تشکیل می دهد.

• داستان باستان

حسین نوری، چاپ سوّم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۲۱ص، رقی. کتاب در برگیرنده تعدادی داستان درباره

شخصیت های تاریخی و نیز حوادث تاریخی صدر اسلام و قبل از اسلام است که آیت الله نوری گردآوری و آقای اشتهاردی تنظیم کرده است. داستان هایی درباره اسکندر، فردوسی، عمرو بن حمق، یحیی بن زید، کمیت، دعبل، ابوفراس، فرزذق است.

• تحلیلی از زندگی سیاسی

• امام حسن مجتبی(ع)

جعفر مرتضی - ترجمه محمد سپهری، چاپ سوّم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۵۶ص، وزیری.

کتاب ترجمه الحیاة السیاسیة للإمام الحسن(ع) است. مؤلف در سه فصل کتاب را سامان داده است. در فصل اوّل زندگی امام حسن(ع) را در روزگار جدش پیامبر اکرم بررسی می کند. فصل دوم به زندگی آن حضرت در دوره خلافت خلیفه اوّل و دوم می پردازد و در فصل سوم حیات آن بزرگوار در عصر عثمان را بررسی می کند. نویسنده براساس گفته اش در پایان کتاب قصد تکمیل شرح زندگی امام دوم(ع) را داشت که موفق نشده است.

• خوشه های خاطره

قاسم جعفری، چاپ سوّم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۳۱۲ص، رقی. کتاب، خاطرات یک روحانی اسیر در عراق است که نکاتی خواندنی و ظریف دارد و قبلاً معرفی شده است.

• ائاع اللاتم علی اقامة الأتم

سید محسن امین عاملی، تحقیق محمود البدری، چاپ اوّل، قم، مؤسسه المعارف الاسلامیه، ۱۳۷۶، ۴۱۸ص، وزیری. علامه سید محسن امین عاملی از فقیهان، مؤلفان و مصلحان بزرگ شیعی است. او برای رها کردن مجالس و محافل حسینی از خرافه گویی و دروغ پردازی به اصطلاح «مجلس آفرینان» کتاب «المجالس الحسینیة» را پرداخت تا ذاکران متنی دقیق و استوار در اختیار داشته باشند و سخن به

درستی بگویند، و این کتاب را چونان مقدمه و یا مؤخره ای برای آن کتاب نگاشته است تا برای کسانی که با سامان دهی مجالس عزا برای آن امام بزرگوار مخالفند، قانع شوند. کتاب آکنده است از شواهد تاریخی، حدیثی و تحلیل های علمی برای اثبات لزوم ایجاد مجالس یاد و عزا برای حادثه کربلا و ابا عبدالله الحسین(ع). محقق منابع نقل ها را نشان داده و گاه توضیحاتی در پانوشت ها افزوده است.

• مظهر ولایت

سید اصغر ناظم زاده قمی، چاپ دوم، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۶۸۰ص، وزیری.

این کتاب پژوهشی است گسترده درباره زندگی زنگانی علی(ع) از ولادت تا رحلت رسول الله(ص). عناوین کتاب چنین است: ولادت، شب کنیه و القاب، پدر، مادر، برادران و خواهران، در آغوش پیامبر، پیشگام اسلام و ایمان، نخستین نمازگزار، در لیلۃ المبیت، ازدواج، در غزو بدر، احد و...، در حجة الوداع، در روز غدیر و در هنگام رحلت پیامبر(ص).

مطالب کتاب مستند است به منابع کهن و نثر کتاب نیز روان و بر روی هم اثری است سودمند.

• تسلیة المجالس وزینة المجالس

محمد بن ابی طالب حسینی، تحقیق فارس حسون، چاپ اوّل، قم، مؤسسه المعارف الاسلامیه، ۱۳۷۶، ۵۶۷+۵۹۲ص، وزیری.

این کتاب با عنوان فرعی «مقتل الحسین(ع)» از مفصل ترین مقاتل ابا عبدالله الحسین(ع) است. در مقدمه کتاب از پاداش برگزاری محافل عزا و یاد ابا عبدالله الحسین(ع) و یارانش و در جلد اوّل از زندگی، فضایل و مناقب علی(ع) و فاطمه زهرا(س) بتفصیل سخن رفته است. و در جلد دوم زندگی امام

حسین (ع) را گزارش کرده است و آنچه در کربلا به وقوع پیوسته است و حوادث پس از کربلا را و در پایان فصلی است در فضیلت زیات امام (ع) و کرامات اباعبدالله الحسین (ع). محقق تمام نقل‌ها را استخراج کرده و متون منقول را با مصادر سنجیده و اختلاف‌های مهم را ضبط و ثبت کرده است.

• شعله‌های عشق و شور

آیت‌الله شیخ محمد حقانی بیرمی - به کوشش یحیی حقانی، چاپ اول، قم، انتشارات همسایه، ۱۳۷۵، ۸۸ص، رقعی.

مرحوم آیت‌الله شیخ محمد حقانی بیرمی از عالمان اصالتاً دشتستانی است که پس از طی مقدمات علوم به نجف اشرف مشرف شدند و پس از گذراندن سطوح عالی و احراز مقامات علمی به کسب اجازه از معروف‌ترین استادان آن روزگار در نجف اشرف نائل آمدند.

معظم‌له آثار بسیاری دارد که از آن جمله مناجات‌نامه اوست که در این کتابچه همراه با مقدمه‌ای مبسوط در باب زندگی و آثار وی و نیز پی‌نوشتی در توضیح و تبیین این مناجات‌نامه، به چاپ رسیده است. متن مناجات‌نامه، نثری روان و پخته دارد و حاکی از عمق ایمان مذهبی نویسنده است.

• سیمای بروجرد

یدالله گودرزی، چاپ اول، قم، انتشارات همسایه، ۱۳۷۶، ۱۶۴ص، رقعی.

این کتاب، دفتر دیگری از مجموعه «دیوار ابرار» است که به معرفی و بازنمایی سیمای بروجرد اختصاص یافته.

نویسنده پس از بر نمودن موقعیت جغرافیایی شهر، به وجه تسمیه و آنگاه یادکرد این شهر در میان کتب و آثار تاریخی و نیز ذکر میراث فرهنگی و آثار تاریخی آن، پرداخته است.

جغرافیای انسانی آن دیار و پس آنگاه معرفی

برخی چهره‌های علمی و فرهنگی این شهر و بویژه شاعران شهیر این سامان و در پایان اشاره‌ای به پیشینه خوشنویسی و خوشنویسان این شهر، دیگر مطالب کتاب را تشکیل می‌دهد. خواننده در مجموع می‌تواند با مطالعه این اثر اطلاعاتی مختصر و مفید از این دیار به دست آورد.

• شرح ادبیات

• شرح فارسی مختصر المعانی

عباس ظهیری، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۳۶۸ص، وزیری.

جلد پنجم شرح فارسی مبسوط بر مختصر المعانی تفتازانی است که اختصاص به علم بیان دارد و تا مبحث تشبیه را شرح داده است.

توضیح و شرح لازم در معرفی مجلدات قبلی داده شده است.

• ابوالأسود الدؤلی فی المیزان

دکتر محمد المنصور، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۲۲۴ص، وزیری.

کتاب در چهار فصل و هر فصل در چند باب تنظیم شده است. در فصل اول تأثیر اسلام در شعر جاهلی بررسی و آرای موافقان و مخالفان مطرح شده است. فصل دوم به شرح زندگی ابوالأسود می‌پردازد. در فصل سوم مکتب نحوی وی مطرح شده و در فصل چهارم ویژگی‌های شعر و انواع آن بیان گردیده است.

• البهجة المرضیه فی شرح الألفیه

سیوطی، تحقیق نقی منفرد، چاپ اول، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۴۳۴ص، وزیری.

شرح جلال‌الدین سیوطی بر «الفیه» ابن مالک در نحو از مشهورترین و متداول‌ترین کتاب‌های ادب عربی است؛ که در حوزه‌های علوم اسلامی به «سیوطی»

مشهور و از متداول‌ترین کتاب‌های درسی است. در این چاپ، متن در بالای صفحات و شرح سیوطی به گونه شرحی در وسط صفحات قرار گرفته است. تحقیقات محقق که توضیحاتی است در جهات مختلف در ذیل صفحات آمده است.

محقق، متن را اعراب‌گذاری کرده و در تنقیح آن کوشیده است.

• گزیده و شرح امثال و حکم دهخدا

فرج‌الله شریفی گلپایگانی، چاپ اول، تهران، انتشارات هیرمند، ۱۳۷۶، ۹۹۲ص، وزیری.

مجموعه چهار جلدی «امثال و حکم» علامه دهخدا، بحق یکی از گنجینه‌های ارجمند و گرانسنگ فرهنگ و ادب پارسی است. امثال غالباً ریشه‌های تاریخی و خاستگاه‌های اجتماعی و ... دارد، که در آن مجموعه ارجمند گاهی این نکات بشرح نیامد و دیگر گناه توضیح‌های وافیه به مقصود نبوده است. مؤلف بخش عظیمی از امثال‌ها را گزین کرده و براساس حروف سامان داده و شرح و توضیح‌هایی درخور و سودمند بدانها افزوده است.

کتاب مقدمه‌ای دارد در اهمیت امثال در فرهنگ مردم، که مؤلف ضمن آن به مثالی چون خرافات در فرهنگ مردم، نقالی و سخنوری، عبارتی و عبارات نیز به اجمال پرداخته است.

• معانی و بیان

دکتر محمد علوی مقدم - دکتر رضا اشرف زاده، چاپ اول، تهران، سمت، ۱۳۷۶، ۱۴۰ص، وزیری.

کتاب در چهار بخش فراهم آمده است. در بخش نخست، مقدمات علوم بلاغی بررسی شده و در آن نگاهی اجمالی به سیر پیدایش بلاغت در زبان فارسی صورت گرفته است. بخش دوم در باب تعاریف فصاحت و بلاغت است. فهرستی باجمال از مطالب علم معانی در بخش سوم

گنجاننده شده و بخش چهارم که عمده ترین بخش کتاب است به مباحث علم بیان اختصاص یافته است. کتاب حاضر از بسیاری معایب و ضعف های دیگر کتب نوشته شده در این موضوع، مبرا است و شایستگی های یک متن درسی را دارد.

• باید سلام کرده به گسترده زمین

علیرضا فولادی، چاپ اول، قم، موسسه فرهنگی همسایه، ۱۳۷۶، ۸۲ص، رقعی.

این دفتر نخستین مجموعه از اشعار و سروده های این شاعر خوش ذوق قمی است. اشعار به سه بخش: غزل ها، نوسروده ها و از چیزهای دیگر، تفکیک شده اند و همگی حکایت از پشتوانه پر بار فرهنگی و ادبی شاعر دارند. شعرهای این مجموعه تجلی رنج ها و شادی ها، شرح شوریدگی ها و شیدایی های روح شاعر است که بخوبی - همچون آینه - باز نموده شده است.

• نیمی از خورشید (مجموعه شعر)

سعید بیابانکی، چاپ اول، قم، انتشارات همسایه، ۱۳۷۶، ۱۰۰ص، رقعی.

این دفتر شامل اشعار این شاعر جوان در فاصله سال های ۱۳۶۹ تا ۱۳۷۵ است.

شعرهای این مجموعه بسیار صمیمی و آینه وار است و براحتی با خواننده خود ارتباط برقرار می سازد.

اشعار به سه بخش: دل سروده ها، شب سروده ها و رباعی ها منقسم شده است و همه به نوعی نمونه ای از شعر متعهد و ملتزم مذهبی است.

خواننده هنگام مطالعه این دفتر، دمی چند می تواند از دغدغه های بیرونی آسوده شود و از فضای پاک احساسات وی بهره گیرد.

بیچ مجموعه ها

• گذشته، حال و آینده حوزه در نگاه رهبری

جمعی از نویسندگان مجله حوزه، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۵۵۱ص، وزیری.

نویسندگان مجله حوزه در سه شماره متوالی به بررسی و تحلیل سخنان رهبری در مدرسه فیضیه درباره اصلاح حوزه پرداخته اند و مقالاتی با عناوین زیر ارائه داده اند:

صحیفه حوزویان، پاسداشت صحیفه حوزویان، حوزه ای که باید ساخت، استقلال حوزه، سیر اندیشه اصلاح حوزه های علوم دینی، حفظ حوزه های علمیه، بایستگی ترمیم حوزه، پویایی و بالندگی فقه، علم کلام و بایسته های بالندگی، مردم شناسی و مردم داری در تبلیغ و چند عنوان دیگر.

مجموعه مقالات اینک در شکل کتابی با عنوان یاد شده چاپ شده است.

معرفی چند کتاب خارجی

Muslim women through out the world, Michelle Kimball and Barbara, R. uon schlegell, 1997, 310p. LYNNE RIENNER PUBLISHERS.

• کتاب شناسی

«زندگی نامه زنان مسلمان جهان»

کتاب در واقع شامل معرفی سه هزار جلد کتاب و یا مقاله است که تاکنون به زبان انگلیسی در شرح حال زنان مسلمان نوشته شده است. پنجاه عنوان از مهم ترین عناوین کتاب ها و مقالات که نتیجه کار متخصصان در امور زنان مسلمان و بویژه پژوهش درباره زنان مسلمان خاورمیانه است، تشریح و تفصیل داده شده است. عناوین کتب و مقالات به شکل الفبایی تنظیم شده است و برای آن نمایه جغرافیایی نیز در نظر گرفته شده است.

کتاب توسط میشل کیمبال استاد در زمینه

مطالعات اسلامی و باربارا فون شلگل استادیار دپارتمان مطالعات ادیان در دانشگاه پنسیلوانیا تنظیم شده است. این کتاب دارای ۳۱۰ صفحه و در سال ۱۹۹۷ توسط انتشارات لیون رایئر نشر یافته است.

Diversity within unity, february 1998, ca. 325p. LYNNE RIENNER PUBLISHERS.

• چندگونی در همگونی

«پویایی زن و دگرگونی در جوامع اسلامی»

پژوهش غربیان درباره زن در جهان اسلام، رویکردی ویژه به زن در جوامع خاورمیانه دارد که معمولاً با تأکید به باورهایی شدید در مسایل جنسی برخاسته از اسلام است. این کتاب نیز در همین باره است و موقعیت، نقش و همکاری زنان مسلمان در خاورمیانه، آفریقا، آسیا و از جمله آسیای مرکزی را توضیح می دهد. نویسندگان مقالات که بسیاری از آنان از مناطق یاد شده هستند، به نوشته های تاریخی، عادات و سنن محلی، سیاست دفاع از موقعیت زن مسلمان، گسترش قدرت آنان و فرصت ها یا محدودیت هایی - که به تصور نویسندگان - با آن ممکن است روبرو شوند، اهمیت خاص می دهند.

خوانندگان با مطالعه این کتاب به اختلاف فاحش و نیز تغییر در زندگی زنان در مناطق یاد شده پی خواهند برد و با آگاهی بهتر و بدون تکیه بر پدیده های جامعه ای ویژه و یا منطقه ای خاص، خواهند توانست درباره زن مسلمان سخن بگویند.

این کتاب توسط دو نفر به نام های هربرت. ل. بدمن و ناییره توحیدی ویراستاری علمی شده است. بدمن پرفسور افتخاری تاریخ اسلام در دانشگاه کارولینای شمالی و توحیدی استاد دانشگاه کالیفرنیا در بخش مطالعات زن و جامعه شناسی است. کتاب دارای چهارده

مقاله به شرح زیر است:

پیش‌گفتار از بدمن؛ زنان مسلمان در آفریقا (دین و جنسیت در منطقه هوسا و اختلاف رفتار اسلامی در کشورهای نیجر و نیجریه) از ب. کوپر؛ رو در رویی با رفتارهای سنتی (سنت کردن زنان در شمال آفریقا) از ان کاسمالی؛ اختلاف فرهنگی در اسلام (حجاب و قانون اساسی در تونس) از م. قراد؛ زنان مسلمان در خاورمیانه (قدرت، ایدئولوژی و محدودیتهای زن در ایران بعد از انقلاب؟) از ناکانیشی؛ مقاومت‌های شدید (زن مسلمان در سوریه) از ب. شعبان؛ انتقال از دو حکومت به حاکمیت واحد (تغییر زندگی زنان در یمن) از بوکس برگر؛ زن مسلمان آسیای مرکزی (دفاع از ملیت، زنان، اسلام و میراث نوگرایی شوروی در آذربایجان) از نایره توحیدی؛ در کشاکش کلام لنین و کلام خدا (زن و ایدئولوژی در تاجیکستان) از تاج بخش؛ زن قزاق (زندگی در میراث گذشته همگون) از میشل؛ زنان در شرق دور و جنوب شرقی آسیا از تسلیم نسترن و دیگران؛ اعتراض جنسیت در بنگلادش، ام. صدیقی؛ شهرنشینی و زنان مسلمان (انتخاب جدید و دل‌پاسی سنت‌ها) از ال. والی؛ زنان مسلمان هند (اقلیت در اقلیت) از اس. لطیف؛ بحث پایانی از توحیدی.

همچنان که از عناوین مقالات پیداست نویسندگان با دید ویژه‌ای به مسایل زنان در جهان اسلام نگریده‌اند و این دید به طور اصولی نگرش غربی را ملاک و میزان سنجش برای همه جوامع بشری تلقی می‌کند. با این حال آگاهی از این قبیل نگارش‌ها برای مردم جوامع دیگری چندان کم بهره نیست. کتاب در ۳۲۵ صفحه در فوریه سال کنونی میلادی (۱۹۹۸) توسط انتشارات رایتر چاپ و نشر یافته است.

Political liberalization and Democratization in the Arab world, Rex Brynen, Bab-

yat Korany, and paul Noble 1998, 300p.

LYNNE RIENNER PUBLISHERS.

• آزادی‌های سیاسی و دموکراسی

در جهان عرب

کتاب در دو جلد تنظیم شده است. جلد نخست آن که به مباحث تئوریک می‌پردازد، در سال ۱۹۹۵ میلادی نشر یافت و جلد دوم آن که شامل بحث‌های میدانی و موردی است در ژانویه ۱۹۹۸ در دست خوانندگان قرار گرفت.

این مجموعه با ویراستاری علمی سه تن به نام‌های رکس براین و پول نبل دانشیاران علوم سیاسی از دانشگاه مگ‌گیل و باگت کرانی استاد علوم سیاسی از دانشگاه مترال نشر یافته است. جلد نخست آن شامل هفده مقاله به شرح زیر است:

چشم‌انداز نظری از ویراستاران؛ دورنمای بحث از اس. ابراهیم؛ موقعیت محلی، فرهنگ سیاسی برای گسترش دموکراسی عربی (چگونگی بازگرداندن احتیاط‌آمیز دموکراسی به جوامع عربی) از هودسن؛ دموکراسی در جهان عرب (نقد فرهنگ سیاسی برگزیده) از اندرسن؛ دموکراسی در بحث‌های روشنفکران معاصر عرب، از اس. اسماعیل؛ اسلام و کثرت‌گرایی از جیم کرمر؛ جامعه مدنی (مفهوم جامعه مدنی و جهان عرب) از ک. السید؛ مطبوعات و تحولات دموکراسی مورد الجزایر، از ل. کارون؛ دموکراسی‌گرایی و اسلام اجتماعی (درمانگاه‌های اسلامی در قاهره)، از کلارک؛ آزادی‌خواهی سیاسی، جنسیت و حکومت، از هاتم؛ اقتصاد سیاسی (منابع، درآمد و تمرکزگرایی؛ دولت اجاره‌دهنده؟) از لوزیانی؛ میراث تمرکزگرایی و سیاست اصلاح، از برومبرگ؛ طبقه، تغییرات اقتصادی و آزادی‌خواهی سیاسی، از فرسون و زکریا؛ مفهوم منطقه و بین‌الملل (توانایی‌های منطقه‌ای در تجربه آزادی‌خواهی سیاسی)

از گوس؛ دیدگاه‌هایی در دموکراسی، از بُن دُر؛ خاتمه بحث (دست‌آوردهایی از پژوهش دموکراسی‌گرایی در بین عرب‌ها) از ویراستاران.

جلد دوم به تجربه، پیشرفت و دورنمای اصلاحات سیاسی در ده کشور عربی و توضیح گسترده مفهوم، مسیر و توانمندی‌های سیاسی بالقوه آنان می‌پردازد. این کشورها عبارتند از الجزایر، مصر، اردن، کویت، لبنان، مغرب، فلسطین، سودان، سوریه و یمن. نویسندگان به پژوهش‌های سنتی برای ایجاد مجموعه‌ای پیوسته و نسبی در چهارچوب تحلیل‌های عام سازمان یافته می‌پردازند. پاره‌ای از پرسش‌های اصولی که در هر مقاله مطرح شده است، از این قرار است:

چگونه حکومت‌ها و گروه‌های اجتماعی مختلف از نقش‌شان در دموکراسی دفاع می‌کنند و چه مقدار هم‌گرایی و ناهم‌گرایی دارند؟ انگیزه‌ها و علل روند دموکراسی‌گرایی کنونی کدام است؟ این تلاش‌ها چقدر مورد اعتماد و چه مقدار برگشت‌پذیر است؟

این جلد در مجموع دارای دوازده مقاله به شرح زیر است:

پیش‌درآمد از ویراستاران؛ الجزایر از عمرانی و کُرانی؛ مصر از گما؛ اردن از برینن؛ کویت از ج. کریستال؛ لبنان از ج. هریک؛ مغرب از کرانی و عمرانی؛ فلسطین از برینن؛ سودان از الف. لچ؛ سوریه از آر. هینبوش؛ یمن از کاراپیکو؛ و خاتمه از ویراستاران با عنوان «ایجاد دموکراسی و مخاطرات امنیتی منطقه».

مطالعه این کتاب برای آگاهی از چگونگی تفکر و تلقی نویسندگان غرب از مقوله‌های سیاسی-اجتماعی در ارتباط با کشورهای اسلامی، خالی از فایده نیست.

○